

Комунальний заклад
Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

**Організація, проведення, результати
II, III, IV етапів
Всеукраїнської учнівської олімпіади з
російської мови та літератури
(2019-2020 н. р., Сумська область)**

Інформаційно-аналітичний бюлетень

Суми – 2020

Рекомендовано до друку та практичного використання вченою радою
комунального закладу
Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
від 02 червня 2020 року, протокол № 8

Рецензенти:

З.В. Савченко, доцент кафедри російської мови, зарубіжної літератури та методики їх викладання факультету іноземної та слов'янської філології Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка, кандидат філологічних наук, доцент

Л.П. Івашина, старший викладач кафедри педагогіки, спеціальної освіти та менеджменту комунального закладу Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, кандидат наук з державного управління

Редактор:

І.В. Удовиченко, проректор з науково-педагогічної та методичної роботи комунального закладу Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, доктор педагогічних наук, доцент

Укладач:

Л.М. Чхайло, методист із зарубіжної літератури та мов національних меншин комунального закладу Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

Організація, проведення, результати II, III, IV етапів Всеукраїнської учнівської олімпіади з російської мови та літератури (2019-2020 н.р., Сумська область) : інформаційно-аналітичний бюлетень / уклад. Л.М. Чхайло; за ред. І.В. Удовиченко. Суми: НВВ КЗ СОІППО, 2020. 48 с.

Інформаційно-аналітичний бюлетень містить нормативні документи, завдання, відповіді та аналітичні матеріали проведення II, III та IV етапів Всеукраїнської учнівської олімпіади з російської мови та літератури.

Бюлетень рекомендується методистам районних (міських) відділів (управлінь) освіти для використання в роботі як інформаційний матеріал та зразок оформлення відповідної документації, а також учителям російської мови та літератури для підготовки учнів до II, III та IV етапів Всеукраїнської учнівської олімпіади.

НВВ КЗ СОІППО, 2020

ЗМІСТ

	Стор.
Вступ.....	5
Лист КЗ Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти від 23.10.2019 № 641/11-10 «Графік проведення II етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад 2019-2020 н.р., методичні рекомендації, критерії оцінювання та завдання щодо підготовки учнів до олімпіад».....	6
Методичні рекомендації та завдання з підготовки школярів до участі II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з російської мови та літератури у 2019-2020 навчальному році.....	7
Завдання II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з російської мови та літератури, 2019-2020 навчальний рік.....	9
Відповіді до завдань II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з російської мови та літератури, 2019-2020 навчальний рік	14
Наказ Департаменту освіти і науки Сумської облдержадміністрації від 18.12.2019 № 801-ОД «Про проведення III етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад та участь команд учнів Сумської області у IV етапі Всеукраїнських учнівських олімпіад у 2019-2020 навчальному році».....	18
Додатки до наказу: склад оргкомітету з проведення III етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад у 2019-2020 навчальному році, склад членів журі з російської мови та літератури, умови проведення.....	20
Завдання III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з російської мови та літератури, 2019-2020 навчальний рік.....	27
Відповіді до завдань III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з російської мови та літератури, 2019-2020 навчальний рік	31
Протоколи засідання журі III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з російської мови та літератури в Сумській області, 2019-2020 навчальний рік.....	36

Звіт про проведення I-III етапів Всеукраїнської учнівської олімпіади з російської мови та літератури, 2019-2020 навчальний рік.....	40
Інформаційно-аналітичний звіт про проведення III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з російської мови та літератури, 2019-2020 навчальний рік.....	41
Список учителів російської мови та літератури, які підготували переможців III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з російської мови та літератури у 2019-2020 навчальному році.....	44
Склад команди учасників Сумської області у IV етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з російської мови та літератури у 2019-2020 навчальному році.....	45
Рекомендації щодо підвищення якості підготовки учнів до олімпіади.....	45
Джерела для підготовки учнів до Всеукраїнської учнівської олімпіади з російської мови та літератури.....	47

ВСТУП

Предметні учнівські олімпіади є однією з традиційних і добровільних форм роботи сучасної шкільної освіти, що реалізують бажання школярів перевірити свої знання, здібності, уміння. Олімпіада – це інтелектуальний вид змагань, що стимулює учнів до самоосвіти, виховує наполегливість, поглиблений інтерес до навчального предмета, уміння долати труднощі, виробляє навички роботи з довідковою та науково-популярною літературою.

Щорічною є Всеукраїнська учнівська олімпіада з російської мови та літератури, основними завданнями якої визначено:

- стимулювання творчого самовдосконалення дітей, учнівської молоді; виявлення, розвиток обдарованих учнів, надання їм допомоги у виборі професії, залучення їх до навчання у вищих навчальних закладах;
- реалізація здібностей талановитих учнів;
- формування творчого покоління молодих науковців та практиків для різних галузей суспільного життя;
- підвищення інтересу до поглибленого вивчення навчальних, спеціальних та фахових дисциплін, формування у колах учнівської молоді навичок дослідницької роботи;
- підбиття підсумків роботи факультативів, гуртків, секцій, учнівських наукових товариств;
- підвищення рівня викладання навчальних, спеціальних та фахових дисциплін, фахової підготовки учнів.

Найбільш суттєвий внесок у підготовку і проведення олімпіадних змагань вносить учитель – компетентний помічник і консультант, організатор колективної чи самостійної пізнавальної діяльності, який безпосередньо працює з дітьми, організовує і проводить шкільний тур олімпіади, готує учнів до наступних етапів. Значного успіху у предметних олімпіадах досягають учні тих шкіл, у яких ведеться систематична і цілеспрямована робота із здібними та обдарованими учнями.

На допомогу вчителю, у бюлетені зібрані нормативні та аналітичні матеріали з питань проведення Всеукраїнської учнівської олімпіади з російської мови та літератури, відомості про вчителів, учні яких стали переможцями II етапу олімпіади, протоколи III (обласного) етапу олімпіади тощо. Найбільшу зацікавленість для вчителів мають розділи бюлетеня, у яких висвітлюються завдання II та III етапів Всеукраїнської учнівської олімпіади з російської мови та літератури 2019-2020 навчального року.

Даний інформаційний бюлетень має на меті узагальнити нормативну базу, методичне забезпечення, що сприяє підвищенню якості та результативності участі учнів в олімпіаді з російської мови та літератури.

Сумська обласна рада
Департамент освіти і науки
Сумської обласної державної адміністрації

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
СУМСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ
ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ**

Сумська область, Сумський район, с. Косівщина, вул. Шкільна, 17а.

Адреса для листування: вул. Римського-Корсакова, 5, м. Суми, 40007, тел. /факс (0542) 33-40-67
E-mail: sumy.oippo@gmail.com Код ЄДРПОУ 02139771

23.10.2019 № 641/11-10

на № _____ від _____

**Керівникам органів управління
освітою**

**Графік проведення II етапу
Всеукраїнських учнівських олімпіад
2019-2020 н.р., методичні
рекомендації, критерії оцінювання
та завдання щодо підготовки учнів
до олімпіад**

На виконання пункту 3 наказу Департаменту освіти і науки Сумської обласної державної адміністрації від 01.10.2019 № 596-ОД «Про проведення I-II етапів Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів у 2019-2020 навчальному році» надсилаємо:

- графік проведення II етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів у 2019-2020 навчальному році (додаток 1);
- методичні рекомендації з проведення II етапу Всеукраїнських олімпіад, критерії оцінювання робіт, завдання щодо підготовки учнів до предметних олімпіад (додатки 2-17).

Додатки 1-17 до листа на 57 арк.

Т.в.о.ректора

І.В. УДОВИЧЕНКО

Олександра Каленик (0542) 332166

Підпис наявний в оригіналі

**Методичні рекомендації та завдання з підготовки школярів до участі
II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з російської мови та
літератури у 2019-2020 навчальному році**

*Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу Всеукраїнської
учнівської олімпіади з російської мови та літератури
2019-2020 навчальному році*

II етап Всеукраїнської учнівської олімпіади з російської мови та літератури відбудеться 23 листопада 2019 року.

Олімпіада – це своєрідне змагання, метою якого є виявлення обдарованих учнів, тому під час підготовки слід орієнтувати дітей не лише на формулювання правильної відповіді на запитання, але й на творчий пошук більш точного, глибокого розв'язання проблеми.

У II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з російської мови і літератури беруть участь учні 9-11 класів шкіл з російською та українською мовами навчання, які стали переможцями I етапу олімпіади.

Особливістю олімпіади є те, що вона орієнтована не тільки на перевірку знання шкільної програми, а й на виявлення кругозору учнів, їх інтересу до предмета, вміння творчо мислити.

Олімпіада триває чотири астрономічні години.

Учасники олімпіад отримують завдання та дають на них відповідь мовою національної меншини (російською).

Комплект завдань складається з 5 завдань з російської мови та 4 завдання російської літератури.

Обсяг і рівень складності олімпіадних завдань забезпечать якнайповніше розкриття інтелектуальних можливостей та творчих здібностей учнів. Головною умовою перемоги в олімпіадах є виконання роботи краще за інших, оригінальніше, на високому творчому рівні. Оскільки олімпіадні завдання за своєю суттю відрізняються від звичайної шкільної контрольної роботи, то передбачена їх різноплановість, що дасть можливість перевірити комплексність мовно-літературної підготовки учасників.

Під час виконання письмових робіт, які підлягають шифруванню, забороняється використання будь-яких позначок, написання завдань різними кольорами, які сприяли б дешифруванню роботи.

Журі перевіряє тільки завдання, що записані в чистовиках робіт учасників олімпіади. Чернетка членами журі не розглядається.

Звертаємо Вашу увагу на те, що під час виконання олімпіадних завдань забороняється спілкування між учасниками олімпіади, користування

довідниками, словниками, художніми текстами, засобами комунікації (Інтернетом, мобільним телефоном) тощо.

Під час виконання олімпіадних завдань учні повинні сидіти за партами по одному. Порядок виконання завдань учень може обирати самостійно.

*Критерії оцінювання завдань II етапу
Всеукраїнської учнівської олімпіади з російської мови та літератури
у 2019-2020 навчальному році*

Кожне завдання оцінюється певною кількістю балів (бали вказуються поряд із завданнями). Максимально можлива кількість набраних балів у всіх класах – 50 балів.

За 5 помилок (орфографічних, стилістичних, змістових та інших), допущених у різних завданнях, оцінка знижується на 1 бал. Перевіряючий підкреслює помилку й відповідно позначає її на полях.

З метою об'єктивної оцінки набутих знань із російської літератури учням буде запропоновано одну тему для написання власного висловлювання. Запропонована тема творчої роботи спрямована не лише на з'ясування творчих та мовленнєвих здібностей учнів, відображення вміння аналізувати та інтерпретувати літературний матеріал, а й на розкриття ними морально-етичних норм поведінки в суспільстві.

Творча робота учня оцінюється в 12 балів та за такими критеріями: повнота розкриття теми; знання літературних текстів, уміння їх аналізувати та інтерпретувати; логічна послідовність викладу думок (наявність вступу, основної частини, висновків); структурна цілісність та стильова єдність тексту; переконливість наведених аргументів в основній частині твору; точність, зрозумілість думки, адекватність її мовному оформленню; образне мислення.

Членам журі у процесі перевірки робіт доцільно послуговуватися тлумачними, фразеологічними, словотворчими, етимологічними, орфографічними, орфоепічними словниками.

*Завдання та рекомендації щодо підготовки школярів
до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади
з російської мови та літератури в 2019-2020 навчальному році*

Ураховуючи різний рівень вивчення російської мови та літератури в освітніх закладах Сумської області, олімпіадні завдання носять універсальний характер і складені так, щоб забезпечити рівні можливості виконання їх усіма учасниками, сприяти повному виявленню кожним із них досягнутого рівня знань, умінь та навичок. Завдання охоплюють різні розділи мови: «Фонетика», «Лексика», «Фразеологія», «Будова слова», «Словотвір», «Морфологія», «Синтаксис», які доцільно повторити з метою якісної підготовки до змагань.

Учням будуть запропоновані завдання на:

- перевірку знань з основ теорії літератури;

- знання текстів творів відомих російських письменників та вміння впізнавати їх за фрагментом;
- редагування тексту;
- перевірку вмінь застосувати знання з лексики, фонетики, фразеології, морфології, синтаксису, пояснювати мовні явища;
- написання творчої роботи на запропоновану тему;
- розуміння взаємозв'язків літератури з іншими видами мистецтва.

Завдання орієнтовані на шкільний рівень вивчення мовного матеріалу.

Деякі з них подібні до шкільних вправ. Окремі завдання вимагають не лише знань шкільної програми, але й умінь самостійно аналізувати та узагальнювати вивчений матеріал, а також володіння лінгвістичною ерудицією, спостережливістю, творчим підходом та винахідливістю.

Різниця в завданнях між класами полягає не стільки в їх ускладненні, скільки в диференціації вимог до учнів щодо повноти розкриття питання та об'єму завдань.

Для підготовки учнів до олімпіади можуть бути використані зразки завдань шкільних, районних (міських) та обласних етапів минулорічних олімпіад, розроблених творчими групами учителів міжшкільних, районних та обласних методичних об'єднань.

Завдання II етапу

Всеукраїнської учнівської олімпіади з російської мови та літератури, 2018- 2019 навчальний рік

9 клас

1. Установите значение приведённых ниже омографов. Составьте словосочетания или предложения с каждым из "спрятанных" здесь слов.

Атлас, рожки, хлопок, выкупать, трусить, парить.

(6 баллов)

2. Определите, какими частями речи являются слова, оканчивающиеся на букву «О».

Помещение было очень уютно.

Тебе здесь уютно?

Твоё лицо очень рассеянно.

Зерно уже рассеяно.

Дни текли безлунно и бесплодно.

(2,5 баллов)

3. Укажите в словах суффиксы – ИНК-, -ИН- + -К-:

Соломинка, горошинка, спинка, пушинка, осинка, хитринка, говядинка, виноградинка, жемчужинка.

(4,5 баллов)

4. Укажите род следующих имён существительных, подберите к ним прилагательные.

Сочи, конферансье, досье, цунами, пони, алиби, кенгуру, иваси.

(8 баллов)

5. Замените словосочетания одним словом – наречием.

Перебивая друг друга; пересекая кому-нибудь путь; вытянуть руки по швам; без принуждения; с большим количеством грамматических ошибок; не часто; время от времени; из-под насупленных бровей.

(4 балла)

6. В названии произведений каких писателей упоминаются профессия, звание или чин героя? Приведите не менее 5 примеров.

(5 баллов)

7. По мотивам каких произведений Н.В. Гоголя сняты художественные фильмы?

(4 балла)

8. Назовите литературные источники (с указанием имени автора) крылатых выражений.

1) *Ты виноват уж тем, что хочется мне кушать.*

2) *Подожди немного, отдохнёшь и ты.*

3) *Мой друг, отчизне посвятим*

Души прекрасные порывы!

Товарищ, верь: взойдет она,

Звезда пленительного счастья.

4) *Грядущие годы таятся во мгле;*

Но вижу твой жребий на светлом челе.

(4 балла)

9. Творческая работа.

Сочините текст-загадку о своем любимом литературном герое так, чтобы, с одной стороны, дать о нем полное представление, а с другой – заинтриговать читателя, ни разу не назвав его по имени (или назвать только в самом конце).

(12 баллов)

Всего: 50 баллов

10 клас

1. Восстановите словообразовательное гнездо, определив начальное слово и дальнейшее образование новых слов.

Ночник, ночка, заночевать, ночь, ночной, ночевать, ночёвка, переночевать

(5 баллов)

2. Отметьте предложение, в котором есть частица.

А. Налей себе чаю, да покрепче.

Б. Лес как будто спит.

В. Он так рассказывал, что все смеялись.

Г. Остался старик один как перст.

Д. Птица вроде цапли.

(2 балла)

3. Вставьте пропущенные буквы в словах, раскройте скобки.

Агре(с,сс)ия, (во) время (нар.), м...тафора, гр...теск, в...личестве(н,нн)ый, им...ж...низм, к...нтингент, м...нуэт, с...рказм, р...псодия.

(5 баллов)

4. Определите, в роли каких членов предложения выступает слово КОТОРЫЙ.

1. *Ей было назначено жалованье, КОТОРОЕ никогда не выплачивали вовремя.*

2. *Скажи, КОТОРЫЙ час?*

3. *Комнаты домика, в КОТОРОМ жили наши старички, были маленькие и низенькие.*

4. *Пианистка была тронута аплодисментами, КОТОРЫМИ её встретили на юбилейном концерте.*

(4 балла)

5. Измените контекст так, чтобы изменился разряд прилагательного. Укажите разряд.

Волчье логово, лисья нора, легкий вес, каменный парашют.

(4 балла)

6. Ответьте на каждый из поставленных вопросов «да» (если утверждение верно) или «нет» (если утверждение неверно).

А) Эпопея, роман, повесть, сонет, рассказ – всё это жанры эпоса.

Б) Если роман написан стихами, то он относится к лирике.

В) Если стихотворение написано прозой, оно всё равно относится к лирике.

Г) Эпилог – это заключительная часть большого повествовательного произведения.

Д) Эпиграмма – это вступление к большому литературному произведению.

Е) Строка, начинающаяся словами «На горах», может быть написана анапестом или хореем.

Ж) В трехсложных размерах длина строки не может превышать трех слогов.

З) В строке «Унылая пора, очей очарованье» (А. Пушкин) невозможно определить стихотворный размер.

И) В строке «Как сладко дремлет сад темно-зеленый» (Ф. Тютчев) выделенное слово курсивом является олицетворением.

(9 баллов)

7. Перечислите кинофильмы (5 кинофильмов), снятые по сюжетам произведений А.С. Пушкина.

(5 баллов)

8. Что связывает Черную речку и гору Машук?

(4 балла)

9. Творческая работа. Прочитайте отрывок из статьи Самуила Яковлевича Маршака «О талантливом читателе». Выскажите своё мнение по проблеме, поднимаемой автором.

Поговорим о читателе. О нём говорят редко и мало. А между тем читатель – лицо незаменимое. Без него не только наши книги, но и все произведения Гомера, Данте, Шекспира, Гете, Пушкина – всего лишь немая и мёртвая груда бумаги.

(12 баллов)

Всего: 50 баллов

11 клас

1. В каких словах, следуя литературному произношению, надо заменить Е на Ё?

Афера, короткошерстный, никчемный, новорожденный, опека, партнер, поблекший, свекла, атлет.

(3 балла)

2. Выпишите слова и словоформы, в которых ударение нужно ставить на последний слог.

Черпать, асимметрия, факсимиле, жалюзи, сабо, звонят, включают, включено, колледж, перчить, априори, торты, кровоточить.

(4 балла)

3. Запишите 8 фразеологизмов со словом «земля», объясните их значения.

(4 балла)

4. Прочитайте отрывок из стихотворения Натальи Кончаловской, в котором она использует элементы языковой игры. Запишите слова, образованные автором. Укажите, каким образом созданы эти слова, запишите слова, от которых они образованы.

*Показал садовод
Нам такой огород,
Где на грядках, засеянных густо,
Огурбузы росли, помидыни росли,
Редисвёкла, чеслук и репуста.*

(5 баллов)

5. Укажите номера неполных предложений.

- 1) Расступись, о старец-море. (М. Лермонтов).
- 2) Вот парадный подъезд. (Н. Некрасов).
- 3) Проводила друга до передней, постояла в золотой пыли. (А. Ахматова).
- 4) Мое бессмертие в тебе! (К. Скворцов).
- 5) Мне за твои зеленые глаза не расплатиться золотом бессонниц.
- 6) За мной!

(3 балла)

6. Ответьте на каждый из предложенных тезисов-утверждений «да» (если утверждение верно) или «нет» (если утверждение неверно).

- а) Термин «палиндром» означает «слово, фраза или стих, одинаково читаемые по буквам слева направо и справа налево».

- б) «Онегинская строфа» имеет структуру AbAbCCddEffEGG.
- в) Моностих – это стихотворение, в котором рифмуются все строки.
- г) Ода – в Древней Греции первоначально лирическое стихотворение на различные темы, исполнявшееся хором с музыкальным сопровождением; в эпоху классицизма – торжественное стихотворение.
- д) Использование индивидуально-авторских неологизмов – обязательное требование поэтической речи.
- е) В стихах «Читал охотно *Апулея*, / *А Цицерона* не читал» выделенные курсивом слова – метафоры.
- ж) В стихах «Я видывал, как она косит: / Что взмах – то готова копна» использована стилистическая фигура гипербола.
- з) Гротеск – стиль в искусстве и литературе, подразумевающий высшую степень жизнеподобия.
- и) Экспозиция – это вводная часть литературного произведения, в которой изображаются события, начинающие развертывание сюжетного повествования, а также задаются расстановка и взаимоотношения персонажей. **(9 баллов)**

7. Перед вами термины, которые были собраны в три группы, но нечаянно перепутались. Определите, какие это группы, дайте название каждой группе слов сделайте исправления.

- а) дактиль, а) сравнение, а) пословица,
 б) рассказ, б) ямб, б) басня,
 в) роман, в) анапест, в) гипербола,
 г) хорей, г) метафора, г) поэма,
 д) эпитет, д) олицетворение, д) антитеза. **(4 балла)**

8. Установите соответствие между цитатой и автором произведения, откуда она взята:

А. *«Я помню чудное мгновенье:
Передо мной явилась ты...»*

Б. *«Я пришёл к тебе с приветом,
Рассказать, что солнце встало...»*

В. *«И вижу берег очарованный,
И очарованную даль».*

Г. *«И скучно и грустно, и некому
руку подать...»*

Д. *«Мне нравится, что вы больны не мной,
Мне нравится, что я больна не вами ...»*

Е. *«Мело, мело по всей земле,
Во все пределы».*

Имя автора	Цитата
Б. Пастернак	
М. Лермонтов	
А. Пушкин	
А. Блок	
А. Фет	
М. Цветаева	
А. Ахматова	

(6 баллов)

9. Творческая работа.

Иван Алексеевич Бунин утверждал: *«Человека делают счастливым три вещи: любовь, интересная работа и возможность путешествовать»*. Поспорьте или согласитесь с писателем. Есть ли у Вас своя формула счастья?

(12 баллов)

Всего: 50 баллов

Відповіді до завдань II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з російської мови та літератури, 2019-2020 навчальний рік

9 клас

1. (6 баллов)

Атлас – сборник таблиц, географических карт и т.п. Географический атлас.
Атлас – сорт шелковой гладкой блестящей ткани.

Рожки – уменьш. рога – вырост из костного вещества на черепе у некоторых животных. Остались от козлика рожки да ножки.

Рожки – пищевой продукт в виде мелко нарезанных макарон. На гарнир дали рожки.

Хлопок – удар в ладоши. В зале раздались отдельные хлопки.

Хлопок – растение, семена которого покрыты пушистыми волосками, дающими волокно.

Выкупать – освободить, получать обратно деньги. Выкупать пленника.

Выкупать – погрузив в воду, вымыть. Выкупать в ванной.

Трусить – быть трусом, испытывать страх. Трусить на экзамене.

Трусить – сыпать, вытряхивая что-либо. Трусить муку из мешка.

Трусить – бежать, ехать мелкой рысью. Кляча трусит по дороге.

Парить – держаться в воздухе неподвижно на раскрытых крыльях. Орёл парит под облаками.

Парить – подвергать действию пара; готовить что-либо в закрытом сосуде на пару. Парить овощи.

2. (2,5 баллов)

Уютно – краткое прилагательное, уютно – категория состояния,
рассеянно – краткое прилагательное, рассеяно – краткое причастие, бесплодно – наречие.

3. (4,5 баллов)

-ИНК-: пушинка, хитринка;

-ИН- + -К-: соломинка, горошинка, виноградинка, жемчужинка;

-К-: спинка, осинка, говядинка.

4. (8 баллов)

Сочи – м. р. (красивый). Конферансье – м. р. (молодой). Досье – ср. р. (толстое). Цунами – ср. р. (грозное). Пони – м. р. (шустрый). Алиби – ср. р. (надёжное). Кенгуру – м. р. (старый). Иваси – ж. р. (свежая).

5. (4 балла)

Споря, наперерез, смирно, добровольно, безграмотно, редко, иногда, хмуро.

6. (5 баллов)

«Смерть чиновника» А.П. Чехова, «Горный мастер» П.П. Бажова, «Чудесный доктор» А.И. Куприна, «Гиперболоид инженера Гарина» А.Н. Толстого, «Песчаная учительница» А.П. Платонова и др.

7. (4 балла)

«Мертвые души», «Ревизор», «Сорочинская ярмарка», «Ночь перед Рождеством», «Женитьба», «Нос», «Тарас Бульба», «Шинель», «Вий» и т.д.

8. (4 балла)

- 1) И.А. Крылов «Волк и ягнёнок»,
- 2) М.Ю. Лермонтов «Горные вершины»,
- 3) А.С. Пушкин «Песнь о вещем Олеге»,
- 4) А.С. Пушкин «К Чаадаеву».

9. (12 баллов) Творческая работа.

Всего: 50 баллов

10 клас

1. (5 баллов)

Ночь-ночка-ночник-ночной-ночевать-ночѐвка-заночевать-переночевать.

2. (2 балла)

Б. Лес как будто спит.

3. (5 баллов)

Агрессия, вовремя (нар.), метафора, гротеск, величественный, имажинизм, контингент, менуэт, сарказм, рапсодия.

4. (4 балла)

1) прямое дополнение; 2) сказуемое; 3) обстоятельство; 4) косвенное дополнение.

5. (4 балла)

Волчье логово – притяж., волчья шуба – относит., волчья жестокость – качеств.; лисья нора – притяж., лисий воротник – относит., лисья улыбка – качеств., легкий вес – качеств., легкая атлетика – относит., каменный парашют – относит., каменные плечи – качеств.

6. (9 баллов)

а) нет; г) да; ж) нет; б) нет; д) нет; з) нет; в) да; е) да; и) да.

7. (5 баллов)

«Алеко» (по поэме «Цыганы»), «Дубровский», «Станционный смотритель», «Руслан и Людмила», «Капитанская дочка», «Выстрел», «Метель», «Евгений Онегин», «Путешествие в Арзрум».

8. (4 балла)

Места дуэлей А.С. Пушкина, М.Ю. Лермонтова.

9. (12 баллов) Творческая работа.

Всего: 50 баллов

11 клас

1. (3 балла)

Короткошёрстный, никчёмный, новорождённый, партнёр, поблёкший, свёкла.

2. (4 балла)

Асимметрия, жалюзи, сабо, звонят, включают, включено, колледж, кровоточить.

3. (4 балла)

Пуп земли – центр самого главного.

Сквозь землю провалиться – исчезнуть.

На них земля держится – о тех, чьи принципы, работа определяют успех какого-либо дела.

Земля горит под ногами – о возмездии за совершенные преступления.

Как только земля носит – о плохом человеке

Земли под собой не чуют – сильная степень проявления чувства (радости, горя и т.д.).

Да будет земля пухом – доброе поминание умершего.

Обетованная земля – предмет страстных желаний, устремлений, надежд.

4. (5 баллов)

Правильные ответы	Баллы
Эти сложносокращённые слова созданы соединением частей других слов (начало одного слова и конец другого), причём один из повторяющихся звуков опускается (кроме слова <i>чеслук</i> , которое удвоения не имеет).	2,5
Огурбузы – <u>огурцы</u> + <u>арбузы</u>	0,5
Помидыни – <u>помидоры</u> + <u>дыни</u>	0,5
Редисвёкла – <u>редис</u> + <u>свёкла</u>	0,5
Чеслук – <u>чеснок</u> + <u>лук</u>	0,5
Репуста – <u>репа</u> + <u>капуста</u>	0,5

5. (3 балла)

3, 4, 6.

6. (9 баллов)

а) да; в) нет; д) нет; ж) да; и) да; б) нет; г) да; е) нет; з) нет;

7. (4 балла)

Комментарий: если неправильно названа группа при правильном распределении терминов, один балл снимается.

а) дактиль, ямб, анапест, хорей – размеры стиха; б) рассказ, пословица, басня, роман, поэма – жанры; в) гипербола, метафора, эпитет, олицетворение, антитеза, сравнение – изобразительно-выразительные средства.

8. (6 баллов)

Б. Пастернак (Е); М. Лермонтов (Г); А. Пушкин (А); А. Блок (В);
А. Фет (Б); М. Цветаева (Д);

9. (12 баллов) Творческая работа.

Всего: 50 баллов

Сумська обласна державна адміністрація
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
НАКАЗ

18.12.2019

м. Суми

№ 801-ОД

**Про проведення III етапу
Всеукраїнських учнівських
олімпіад та участь команд
учнів Сумської області у IV етапі
Всеукраїнських учнівських олімпіад
у 2019-2020 навчальному році**

Відповідно до Положення про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 22.09.2011 № 1099, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 17 листопада 2011 року за № 1318/20056, на виконання наказу Міністерства освіти і науки України від 06.08.2019 № 1077 «Про проведення Всеукраїнських учнівських олімпіад і турнірів з навчальних предметів у 2019-2020 навчальному році» та з метою пошуку, підтримки, розвитку творчого потенціалу обдарованої молоді

НАКАЗУЮ:

1. Провести III етап Всеукраїнських учнівських олімпіад у січні-лютому 2020 року на базі комунального закладу Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти та закладів освіти м. Суми.

2. Затвердити графік проведення III етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад (додається).

3. Затвердити склад організаційного комітету, журі та експертів-консультантів, умови проведення III етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад (додаються).

4. Комунальному закладу Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти (Нікітін Ю.О.):

1) Утворити комісії з підготовки завдань III етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад із навчальних предметів до 26.12.2019.

2) Розробити та затвердити кошторис витрат на проведення III етапу олімпіад, відбірково-тренувальних зборів та відправку команд області на IV етап Всеукраїнських учнівських олімпіад до 28.12.2019.

3) Провести відбірково-тренувальні збори команд області для участі у IV етапі Всеукраїнських учнівських олімпіад у лютому 2020 року.

5. Керівникам органів управління освітою:

1) Забезпечити участь команд районів, міст, об'єднаних територіальних громад у III етапі Всеукраїнських учнівських олімпіад відповідно до заявок. Кількісний склад команд сформувати відповідно до квоти (додаток).

2) Забезпечити участь учителів у роботі предметних журі.

3) Проїзд учасників та відрядження педагогічних працівників (керівників команд, членів журі) здійснити за рахунок організації, що відряджає.

6. Комунальному закладу Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти (Нікітін Ю.О.), Сумському державному педагогічному університету ім. А.С. Макаренка (Лянной Ю.О.), Сумському державному університету (Васильєв А.В.), Сумському національному аграрному університету (Ладика В.І.), управлінню освіти і науки Сумської міської ради (Данильченко А.М.) створити належні умови для проведення III етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад у закладах освіти, забезпечити роботу журі та відрядити керівників команд для роботи у IV етапі Всеукраїнських учнівських олімпіад.

7. Департаменту освіти і науки Сумської обласної державної адміністрації подати підсумкову документацію про проведення III етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад та заявки на участь команд у IV етапі Всеукраїнських учнівських олімпіад Інституту модернізації змісту освіти Міністерства освіти і науки України до 05.03.2020.

8. Витрати на проживання, харчування, культурне та організаційне обслуговування під час проведення III етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад, харчування в дорозі, проїзд та супровід команд учнів області для участі у IV етапі Всеукраїнських учнівських олімпіад провести за рахунок загального фонду кошторису комунального закладу Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти.

9. Контроль за виконанням цього наказу залишаю за собою.

Директор

Вікторія ГРОБОВА

Підпис наявний в оригіналі

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Департаменту
освіти і науки
18.12.2019 № 801-ОД

Графік
проведення III етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад
у 2019-2020 навчальному році
(витяг)

Дата проведення	Назва предмета	Місце проведення
23-24.01.2020	Російська мова та література	Комунальний заклад Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, заїзд 23.01.2020 до 15.00

Примітка: реєстрація відбудеться в комунальному закладі Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти за адресою: вул. Римського-Корсакова, 5, м. Суми.

Ректор комунального закладу
Сумський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти

Юрій НІКІТІН

Підпис наявний в оригіналі

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Департаменту
освіти і науки
18.12.2019 № 801-ОД

СКЛАД
оргкомітету з проведення III етапу Всеукраїнських учнівських
олімпіад у 2019-2020 навчальному році

- Грובה
Вікторія Павлівна – директор Департаменту освіти і науки Сумської обласної державної адміністрації, голова оргкомітету;
- Нікітін
Юрій Олександрович – ректор комунального закладу Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти;
- Бирченко
Світлана Леонідівна – начальник відділу дошкільної, загальної середньої освіти управління дошкільної, загальної середньої та інклюзивної освіти, позашкільної та виховної роботи Департаменту освіти і науки Сумської

обласної державної адміністрації, секретар оргкомітету.

Члени оргкомітету

- Васильєв
Анатолій Васильович
Гула
Інна Вікторівна
- Данильченко
Антоніна Миколаївна
Каленик
Олександра Василівна
- Карпуша
Валентина Михайлівна
- Клюніна
Наталія Василівна
- Коренева
Ірина Василівна
- Ладика
Володимир Іванович
Лянной
Юрій Олегович
Метейко
Алла Володимирівна
- Попов
Володимир Денисович
- Придатко
Олена Олександрівна
- Светлова
Тетяна Володимирівна
- Сердюк Оксана
Петрівна
- ректор Сумського державного університету (за згодою);
 - методист комунального закладу Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти (за згодою);
 - начальник управління освіти і науки Сумської міської ради (за згодою);
 - методист по роботі з обдарованою учнівською молоддю комунального закладу Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти (за згодою);
 - методист з фізики комунального закладу Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти (за згодою);
 - методист з іноземних мов комунального закладу Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти (за згодою);
 - методист з трудового навчання комунального закладу Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти (за згодою);
 - ректор Сумського національного аграрного університету (за згодою);
 - ректор Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка (за згодою);
 - методист з хімії комунального закладу Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти (за згодою);
 - методист з географії та основ економіки комунального закладу Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти (за згодою);
 - головний бухгалтер комунального закладу Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти (за згодою);
 - методист з математики комунального закладу Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти (за згодою);
 - завідувач навчально-методичного відділу координації освітньої діяльності та професійного розвитку комунального закладу Сумський

- обласний інститут післядипломної педагогічної освіти (за згодою);
- Тихенко Лариса Володимирівна – директор комунального закладу Сумської обласної ради – обласного центру позашкільної освіти та роботи з талановитою молоддю (за згодою);
- Третьякова Олена Василівна – методист з історії та основ правознавства комунального закладу Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти (за згодою);
- Удовиченко Ірина Віталіївна – проректор комунального закладу Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти (за згодою);
- Чхайло Людмила Михайлівна – методист із зарубіжної літератури та мов національних меншин комунального закладу Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти (за згодою);
- Шерстюк Любов Миколаївна – методист з української мови та літератури комунального закладу Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти (за згодою).

**Заступник директора Департаменту –
начальник управління професійної,
вищої освіти, наукової роботи та
ресурсного забезпечення**

Павло РОЖЕНКО

Підпис наявний в оригіналі

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Департаменту
освіти і науки
18.12.2019 № 801-ОД

СКЛАД

**журі та експертів-консультантів III етапу Всеукраїнських учнівських
олімпіад з навчальних предметів у 2019-2020 навчальному році
(витяг)**

Російська мова та література

- Голова журі – Савченко Зоя Валентинівна, доцент кафедри російської мови, зарубіжної літератури та методики їх викладання факультету іноземної та слов'янської філології Сумського державного

- педагогічного університету імені А.С. Макаренка (за згодою);
- Заступник голови журі – Капленко Алла Олександрівна, учитель російської мови та зарубіжної літератури Сумської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 6 м. Суми (за згодою);
- Секретар журі – Чхайло Людмила Михайлівна, старший викладач кафедри соціально-гуманітарної освіти, методист із зарубіжної літератури та мов національних меншин комунального закладу Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти (за згодою);
- Члени журі
- Атанова Оксана
Анатоліївна – учитель російської мови та зарубіжної літератури Сумської спеціалізованої школи I-III ступенів № 7 імені Максима Савченка Сумської міської ради (за згодою);
- Киричок Сніжана
Генріхівна – учитель російської мови та зарубіжної літератури Сумської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 22 імені Ігоря Гольченка Сумської міської ради (за згодою);
- Кузнецова Лариса
Миколаївна – учитель російської мови та зарубіжної літератури Сумської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 20 Сумської міської ради (за згодою);
- Експерт-консультант – Богданович Тетяна Федорівна, учитель російської мови та зарубіжної літератури Сумського закладу загальної середньої освіти I-III ступенів № 19 ім. М.С. Нестеровського Сумської міської ради (за згодою).

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Департаменту
освіти і науки
18.12.2019 № 801-ОД

УМОВИ

проведення III етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад у Сумській області у 2019-2020 навчальному році

З 10 січня до 09 лютого 2020 року на базі комунального закладу Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти та закладів освіти Сумської області, згідно з графіком, проводиться III етап Всеукраїнських учнівських олімпіад.

Команди районів, міст, об'єднаних територіальних громад області прибувають на змагання відповідно до квоти, заявок. У разі хвороби учня з основного складу команди дозволяється його заміна учасником, заявленим у резерві та відповідної вікової категорії (у разі відсутності такого – команда прибуває не в повному складі, довільна заміна учасників забороняється).

Разом із усіма супровідними документами (звіт, заявка) кожен учасник повинен мати повний комплект (паспорт, свідоцтво про народження, учнівський квиток та копії їх сторінок, копію першої сторінки паспорта учителя, який підготував учня до олімпіади, довідку про епідоточення, дозвіл на обробку персональних даних і здійснення фото та відео зйомки, аудіо запису).

На всіх етапах олімпіади учні мають право брати участь у змаганнях за клас, не молодший від класу їх фактичного навчання у школі. За бажанням учасник має право, на загальних умовах, брати участь у змаганнях серед учнів старших класів (порівняно з класом навчання).

З метою об'єктивності в день проведення олімпіад членами оргкомітету оприлюднюються завдання для всіх учасників. Оргкомітетом та журі здійснюються всі необхідні заходи для забезпечення секретності змісту завдань та публічного їх оголошення.

Олімпіади з хімії, фізики, астрономії, біології, екології, інформатики, інформаційних технологій складаються з двох турів: теоретичного та практичного; іноземних мов – трьох турів: читання та творча письмова робота, аудіювання, визначення рівня усної мовленнєвої компетентності; трудового навчання – трьох турів: теоретичного, комплексної роботи, захисту творчих проектів.

Під час виконання завдань III етапу олімпіад учні сидять по одному за партою, спілкування між собою учасників забороняється. Не дозволяється користування довідковою літературою, мобільним телефоном та іншими цифровими пристроями.

При виконанні письмових робіт, які підлягають шифруванню, забороняється використання будь-яких позначок, різних кольорів написання, які сприяли б дешифруванню роботи.

Порядок виконання завдань учень може обирати самостійно. Завдання записується за тим номером, за яким воно вказано.

Під час проведення олімпіади з інформатики використовуються мови програмування: Java, Python, Pascal, C/C++.

У разі порушення Положення, Умов проведення олімпіад член оргкомітету та голова журі мають право позбавити будь-якого учня подальшої участі в змаганнях, про що робиться відповідний запис у протоколі журі.

За гострої необхідності учасник олімпіади, з дозволу представника робочої групи, залишивши роботу на столі, може вийти з аудиторії на 5 хвилин.

Оргкомітетом III етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів забезпечуються однакові умови для виконання учасниками

запропонованих завдань. Після того, як час на виконання завдань вичерпаний, член робочої групи збирає роботи учасників олімпіади та передає їх члену оргкомітету, відповідальному за проведення цієї олімпіади.

Член оргкомітету шифрує роботи, залишає в себе обкладинки, а роботи передає особисто голові журі для перевірки.

Журі ретельно перевіряє роботи відповідно до розроблених критеріїв оцінює кожне завдання. Виставляє кількість набраних балів, потім підраховує їх загальну суму. Журі перевіряє тільки завдання, що записані в чистовику роботи учасника олімпіади. Чернетка членами журі не розглядається. По кожному класу журі визначає переможців олімпіади. Після перевірки кожна робота підписується головою журі, секретарем, експертом-консультантом і не менше як двома членами журі. Після цього член оргкомітету розшифровує роботи. На підставі результатів оформляється протокол засідання журі по кожному класу окремо. Секретар журі передає протоколи відповідальному представнику оргкомітету.

Усі учнівські роботи та один примірник протоколу залишаються в секретаря відповідного фахового журі в Сумському обласному інституті післядипломної педагогічної освіти, де зберігаються рік.

Забороняється втручання батьків учасників та інших сторонніх осіб у перебіг змагань, перевірку робіт та розгляд апеляцій.

Оргкомітетом можуть бути створені відповідні умови для участі в змаганнях дитини з особливими потребами. Особа, яка супроводжує цю дитину, має обов'язково надати медичну довідку про відсутність інфекційних хвороб і контакту з інфекційними хворими.

З приводу правильності та об'єктивності оцінки виконаних завдань учасник олімпіади має право у 3-х денний термін з моменту оприлюднення результатів особисто подати письмову апеляцію, відповідно до Положення. День розгляду апеляції учасників олімпіад повідомляється у відповідні відділи освіти. Не підлягають апеляції результати практичного туру (олімпіади з хімії, екології, інформаційних технологій, інформатики, біології, фізики), визначення рівня мовленнєвої компетентності (олімпіади з іноземних мов), туру віртуальних спостережень (астрономія).

Власноруч написана заява учасником подається особисто до Департаменту освіти і науки секретарю оргкомітету. У ній вказуються підстави, які є причиною для оскарження оцінок, виставлених членами журі. Апеляційні заяви від інших осіб, у тому числі родичів учнів, учителів, керівників закладів освіти не приймаються й не розглядаються.

Олімпіадна робота розглядається апеляційними комісіями не пізніше трьох-п'яти робочих днів після офіційного візування головою організаційного комітету поданої власноруч написаної обґрунтованої заяви.

Питання про допуск до розгляду суті апеляції вирішується колегіально членами журі, представником оргкомітету та експертом-консультантом.

Заяви на апеляцію, подані пізніше встановлених термінів, до розгляду не приймаються.

Апеляції з питань незайнятого призового місця та щодо позбавлення учасників прав подальшої участі в олімпіаді через допущені порушення не розглядаються.

Апеляції на результати олімпіад з навчальних предметів розглядає апеляційна комісія у складі голови журі, експерта-консультанта та членів журі, які перевіряли олімпіадні завдання з відповідного предмета, представників оргкомітету.

Засідання апеляційної комісії відбувається в очному форматі у присутності лише апелюючого. Втручання інших осіб у розгляд апеляції заборонено. За результатами засідання апеляційної комісії складається протокол. Заочної переписки в рамках розгляду апеляційної заяви не передбачено.

Апеляційна комісія працює з кожним учнем-заявником індивідуально. Заявник ознайомлюється із частиною своєї перевіреної роботи, яка зазначається у заяві та отримує пояснення щодо помилок і зауважень.

Додаткове опитування учнів (ні усне, ні письмове) членами апеляційної комісії під час проведення апеляції не допускається.

За результатами розгляду апеляції виносяться рішення апеляційної комісії щодо зміни оцінки за окреме завдання та перераховується сумарна кількість балів, про що складається протокол апеляційної комісії.

У разі доцільності (результат може залишитись без змін або змінитися в бік зменшення оцінки) зміни оцінки (як у разі її збільшення, так і в разі зменшення), відповідне рішення вноситься до протоколу, а зміна оцінки відображається у роботі.

Учень, апеляція якого розглядається, підтверджує власним підписом, що ознайомлений з рішенням апеляційної комісії.

Повторне засідання апеляційної комісії не проводиться. Рішення апеляційної комісії як і висновок журі після розгляду апеляції є остаточними.

Остаточний склад команди-учасників IV етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад визначається за результатами відбірково-тренувальних зборів.

**Заступник директора Департаменту –
начальник управління професійної,
вищої освіти, наукової роботи та
ресурсного забезпечення**

Павло РОЖЕНКО

Підпис наявний в оригіналі

**Завдання III етапу
Всеукраїнської учнівської олімпіади з російської мови та літератури,
2019-2020 навчальний рік**

9 клас

1. Запишіть слова. Підчеркніть імена существительные жіночого роду. С'єднайте послідовально початкові букви підчеркнених слів. Отримається слово. Запишіть його.

Ниппель, розчинитель, мозоль, автомагістраль, ненависть, ясень, студень, тунель, двері, акварель, ртуть, нікель, оборотень, ремень, вензель, ноготь, огнетушитель, изгородь, наледь, бивень.

(4 балла)

2. Закончіть прислів'я, дописав недостаючі слова. Запишіть три відомі вам прислів'я об ученні.

Во многословии не без ...

Учился читать да писать, а выучился ... да...

(5 баллов)

3. Из каких пар предложений можно составить одно, заменив первое деепричастным оборотом. Запишіть отримані пропозиції. Поясніть, чому в інших випадках це зробити неможливо?

1) Я вийшов на вулицю. Подув вітер.

2) Я працюю. Я думаю про тебе.

3) Петро поговорив з доктором. Доктор порадив йому лікуватися.

4) Маша говорила тихо. Її не зрозуміли.

5) Сонце взошло. Сонце освітло поле і ліс.

6) Ми з Васей ловили рибу. Вася поймал щуку.

(6 баллов)

4. Вкажіть російський еквівалент іноземним словам: дебати, інтуїція, ізолювати, метаморфоза, рейтинг, тотальний, соціальний, переважити.

(4 балла)

5. Якими частинами мови є виділені слова?

1) У людини з **достаточнo** сильної волею хватить самообладання, щоб побороти в собі почуття страху.

2) Визнання **достаточнo**, так що зможемо собі дозволити багато.

3) Мені **достаточнo** зробити декілька кроків – і я вже вдома.

4) Прозвучавше з укором «**достаточнo!**» дуже розстроило мене.

(4 балла)

6. Розставте знаки переривання, вкажіть частини мови в пропозиції.

Он бросил невзначай последний взгляд на дом который был очень стар который несмотря на ветхость и запущенность увы был дорог ему и не оглядываясь поспешно удалился.

(5 баллов)

7. Дайте определение терминам «гипербола» и «литота», приведите 2-3 примера из литературных произведений.

(5 баллов)

8. Определите жанр каждого из произведений, отрывки из которых приведены.

1) Не сырой дуб к земле клонится,
Не бумажные листочки расстилаются, —
Расстилается сын перед батюшкой,
Он и просит себе благословеньица:
Ох ты гой еси, родимый милый батюшка!
Дай ты мне свое благословеньице...

2) Спустя некоторое время отошел от жизни святой митрополит Алексей, и снова блаженный Сергей был принуждаем с мольбою великодержавными князьями и всеми людьми воспринять престол метрополии Российской.

3) Голодная лисица заметила свесившуюся с лозы гроздь винограда и хотела было достать ее, но не могла. Ушла она и говорит: «Он еще не созрел». Иной не может сделать что-либо из-за недостатка сил, а винит в этом случай.

4) Любишь кататься – люби и саночки возить.

5) Спереди пяточок, сзади крючок, посередине спинка, на спинке щетинка.

(5 баллов)

9. Творческая работа.

Представьте, что у Вас есть свой сайт «Литературовед» в интернете. Напишите критическую статью «О пользе чтения».

(12 баллов)

Всего: 50 баллов.

10 клас

1. Вставьте пропущенные буквы, раскройте скобки.

(В)припрыжку, идти (по)одному, м...эстро, с...туация, ди(с,сс)ку(с,сс)ия, счита(н,нн)ые дни, насыще(н,нн)ую, обществе(н,нн)о(политический).

(4 балла)

2. Словарные толкования каких пяти слов приводятся ниже?

А. Держаться в воздухе на неподвижно раскрытых крыльях.

Б. 1) Скрытое место, используемое для внезапного удара.

2) Отряд войск, находящийся в укрытии и готовый к нападению.

В. 1) Кушанье из сваренной или запаренной крупы.

2) Полужидкая смесь, вязкая масса.

3) Нечто беспорядочное, путаница.

Г. 1) Убедительный, совершенно очевидный из непосредственного наблюдения.

2) Основанный на показе, служащий для показа.

Д. 1) Союз. Указывает на основание, причину предшествующего утверждения.

2) Частица. Служит для усиления выразительности.

(5 баллов)

3. Используя простые предложения, составьте сложное, соответствующее схеме: [], []; [], (что), (где). Выделите грамматические основы, укажите вид односоставных предложений.

1) Теперь все так радуется и ликует.

2) Хорошо так было кругом.

3) Душе так мирно и торжественно.

4) Только несколько часов назад, над этими самыми горами, пронеслась гроза и вырвала с корнем не одно дерево – вот в этом лесу.

5) Не хотелось верить.

(5 баллов)

4. Выберите правильные словосочетания из предложенного списка (с точки зрения грамматики и орфографии).

Заглавная роль, косный мозг, крёстный ход, маневровый тепловоз, туристское агентство, запасный выход, обидчивый человек, элитарные войска, драматургический театр, жилищный вопрос.

(5 баллов)

5. Назовите фразеологические обороты, которые следующим образом характеризуют человека:

1) человек, прикидывающийся несчастным;

2) человек, на которого сваливают чужую вину;

3) человек могучего телосложения;

4) очень дальний родственник;

5) бывалый, очень опытный человек, которого невозможно обмануть.

(5 баллов)

6. Какими частями речи являются выделенные слова?

1) Сколько раз я просила его помочь!

2) В окно тихо стукнули: раз, два, три...

3) Как-то раз я уже приходила в этот парк.

4) Раз я люблю тебя, то ты должен мне доверять.

(4 балла)

7. Укажите литературоведческий термин, толкование которого дано далее.

1) Род литературы, для которого характерна передача чувств, эмоций, настроения, мыслей.

2) Произведение, охватывающее жизнь, поступки, столкновения многих героев, иногда – историю поколений, раскрывающее многообразие общественных отношений.

3) Момент наивысшего действия в художественном произведении.

4) Ряд событий, описанных в художественном произведении, положенных в его основу.

5) Беспощадное, уничтожающее осмеяние, критика действительности, человека, явления.

(5 баллов)

8. Назовите известные вам стихотворения русских поэтов, ставшие романсами.
(5 баллов)

9. Творческая работа.

Представьте, что у Вас есть свой литературоведческий блог или сайт. Напишите критическую статью «Книга, которая меня поразила».

(12 баллов)

Всего: 50 баллов.

11 клас

1. Укажите правильное утверждение:

1) В одушевленных существительных женского рода в единственном числе форма винительного падежа совпадает с формой родительного падежа.

2) Краткие прилагательные с НЕ пишутся раздельно.

3) У несклоняемых существительных все падежные формы омонимичны.

4) На стыке простых предложений в составе одного и того же сложного бессоюзного предложения не могут ставиться разные знаки препинания.

5) Интерфикс обладает всеми признаками морфемы.

(4 балла)

2. Прочитайте отрывок из стихотворения Алексея Константиновича Толстого. Определите синтаксическую функцию каждого из выделенных слов. Какой частью речи оно является? Какой морфемой является в них конечный гласный?

Утром небо **ясно и прозрачно**,
Ночью звёзды смотрят так **светло**,
Отчего ж в душе твоей так **мрачно**
И зачем на сердце **тяжело**?

(4 балла)

3. Определите синтаксическую роль выделенных слов.

1) Он хотел **пить**. – Он хотел **чаю**.

2) Она начала **писать** – Она начала **письмо**.

3) Мечта **победить** в гонке преследовала его. – Мечта **о победе** в гонке преследовала его. **Победить** – вот его мечта.

4) Отец был **машинистом**. – Отец был **в отъезде**. – Отец был **в ярости**.

(6 баллов)

4. Выпишите существительные, у которых конкретное грамматическое значение числа определяется только синтаксически (на уровне словосочетания и предложения): меню, резюме, бюро, ведро, цунами, калибри, рана, кабаре, грузило, сверло, одеяло, либретто, решето, копыто, пари, двери, шасси, бивни, козни, зомби, турне, эссе, ребро, пони, белила.

(6 баллов)

5. Раньше одно из названных слов никак не могло быть женского рода: постель, кровать, дверь, тень. Определите это слово и поясните ваши аргументы.

(4 балла)

6. Найдите в каждом ряду четвёртое лишнее с морфологической точки зрения и объясните, почему оно является лишним:

- 1) Колорадо, Торонто, Осло, Бородино;
- 2) болото, озеро, бюро, стекло;
- 3) студень, путь, шампунь, щебень;
- 4) инкогнито, визави, манси, падре.

(4 балла)

7. Дайте определение термину «псевдоним» для словаря юного литературоведа. Назовите известные вам псевдонимы русских писателей и поэтов.

(4 балла)

8. Назовите авторов следующих крылатых выражений и укажите произведения:

- 1) Чему смеетесь? Над собою смеетесь.
- 2) Да только воз и ныне там.
- 3) Всё пройдет, как с белых яблонь дым.
- 4) Есть еще порох в пороховницах.
- 5) Любви все возрасты покорны.

6) Никогда и ничего не просите! Никогда и ничего, и в особенности у тех, кто сильнее вас. Сами предложат и сами все дадут!

(6 баллов)

9. Творческая работа.

Представьте, что у Вас есть свой литературный сайт в интернете. Напишите обзорную статью «Книга XXI века... Какая она?».

(12 баллов)

Всего: 50 баллов.

**Відповіді до завдань III етапу
Всеукраїнської учнівської олімпіади з російської мови та літератури,
2019-2020 навчальний рік**

9 клас

1. (4 балла)

Ниппель, растворитель, мозоль, автомагистраль, ненависть, ясень, студень, тоннель, дверь, акварель, ртуть, никель, оборотень, ремень, вензель, ноготь, огнетушитель, изгородь, наледь, бивень.

МАНДАРИН

2. (5 балов)

Во многословии не без пустословия.

Учился читать да писать, а выучился петь да плясать.

3. (6 баллов)

- 2) Работая, я думаю о тебе.
5) Взойдя, солнце осветило поля и леса.

4. (4 балла)

Дебаты – споры, интуиция – чутье, изолировать – отделить, метаморфоза – превращение, рейтинг – популярность, тотальный – всеобщий, социальный – общественный, превалировать – преобладать.

5. (4 балла)

- 1) наречие, 2) имя прилагательное, 3) наречие, 4) существительное.

6. (5 баллов)

Он бросил невзначай последний взгляд на дом, который был очень стар, который, несмотря на ветхость и запущенность, увы, был дорог ему, и, не оглядываясь, поспешно удалился.

Он – местоимение, бросил – глагол, последний – прилагательное, взгляд – существительное, на – предлог, дом – существительное, невзначай – наречие, который – относительное местоимение, был – глагол, дорог, стар – краткое прилагательное, и – союз, несмотря на – предлог; увы – междометие, не оглядываясь – частица с деепричастием, поспешно – наречие, удалился – глагол.

7. (5 балла)

Гипербола – чрезмерное преувеличение тех или иных свойств изображаемого предмета или явления. Обратная гипербола – художественное преуменьшение – литота.

8. (5 баллов)

- 1) Былина. 2) Житие. 3) Басня. 4) Пословица. 5) Загадка.

9. (12 баллов)

Творческая работа.

Всего: 50 баллов

10 клас

1. (4 балла)

Вприпрыжку, идти по одному, маэстро, ситуация, дискуссия, считанные дни, насыщенную, общественно-политический.

2. (5 баллов)

- А) парить; Б) засада; В) каша ; Г) наглядный; Д) ведь

3. (5 баллов)

Хорошо так было кругом, душе так мирно и торжественно; не хотелось верить, что только вот несколько часов назад, над этими самыми горами, пронеслась гроза и вырвала с корнем не одно дерево вот в этом лесу, где теперь все так радуется и ликует.

Односоставные безличные предложения.

За конструирование предложения – 2 балла. За выделение грамматических основ 2б. и за правильное определение вида односоставных предложений 1 б.

4. (5 баллов)

Правильными являются словосочетания: *заглавная роль, маневровый тепловоз, запасный выход, обидчивый человек, жилищный вопрос.*

Неправильные словосочетания: косный мозг (правильно: костный мозг); крестный ход (правильно: крестный ход); туристское агентство (правильно: туристическое агентство); элитарные войска (правильно: элитные войска, т. е. отборные); драматургический театр (правильно: драматический театр).

5. (5 баллов)

- 1) сирота казанская;
- 2) козёл отпущения;
- 3) косая сажень в плечах;
- 4) седьмая вода на киселе;
- 5) тёртый калач, стреляный воробей.

6. (4 балла)

1) существительное, 2) имя числительное, 3) наречие, 4) подчинительный союз.

7. (5 баллов)

- 1) лирика, 2) роман, 3) кульминация, 4) сюжет, 5) сатира.

8. (5 баллов)

А.С. Пушкин «Я помню чудное мгновенье...», «Я вас любил...»; М.Ю. Лермонтов «Белеет парус одинокий», «Тучки небесные...», «И скучно, и грустно...», «Выхожу один я на дорогу...», «На севере диком...»; А.А. Фет «На заре ты её не буди», «Сияла ночь. Луной был полон сад...», Ф.И. Тютчев «Весенние воды», «Я встретил вас...».

9. (12 баллов)

Творческая работа.

Всего: 50 баллов

11 клас

1. (4 балла)

1. У одушевленных существительных женского рода в единственном числе форма винительного падежа совпадает с формой родительного падежа.
2. Краткие прилагательные с НЕ пишутся отдельно.

2. (4 балла)

Ясно и прозрачно – именная часть составного именного сказуемого, выраженная краткими прилагательными, конечный гласный – **окончание**.
Светло – обстоятельство образа действия, выраженное наречием, конечный гласный – **суффикс**.
Мрачно и **тяжело** – именная часть составного именного сказуемого, выраженная категорией состояния, конечный гласный – **суффикс**.

3. (6 баллов)

1. *Пить* – часть составного глагольного сказуемого, *чаю* – *прямое* дополнение.
2. *Писать* – часть составного глагольного сказуемого, *письмо* – *прямое* дополнение.
3. *Победить* – несогласованное определение, *о победе* – несогласованное определение; *победить* – подлежащее.
4. *Машинистом* – часть составного именного сказуемого, *в отъезде* – обстоятельство места, *в ярости* – часть составного именного сказуемого.

4. (6 баллов)

Меню, резюме, бюро, цунами, колибри, кабаре, либретто, пари, шасси, зомби, турне, эссе, пони.
Если каких-либо слов нет или перечислены лишние, убирать по 0,5 балла за каждое.

5. (4 балла)

Судя по уменьшительно-ласкательным формам этих слов, слово «тень» ранее относилось к мужскому роду.

Все слова: «постель», «кровать», «дверь» имеют женский род в уменьшительно-ласкательной форме: постелька, кроватка, дверка.

Слово же «тень» в уменьшительной форме будет мужского рода: «тенёк».

Очевидно, этот факт указывает на принадлежность слова «тень» к мужскому роду в более раннее время. Вот так: вроде замаскировалась «тень» под остальные слова, а этот предательский суффикс его выдает...

6. (4 балла)

- 1) Бородино – лишнее, так как является склоняемым существительным, тогда как три других – несклоняемые.

2) Бюро – лишнее, так как является несклоняемым существительным, тогда как другие склоняются по второму склонению.

3) Путь – лишнее, так как является разносклоняемым, тогда как другие склоняются по второму склонению.

4) Падре – лишнее, несклоняемое существительное мужского рода, остальные – несклоняемые существительные общего рода.

7. (4 балла)

Вымышленное имя писателя, артиста, политического деятеля. Писать под псевдонимом, прилагательное псевдонимный.

Анна Ахматова — Горенко.

Аркадий Гайдар — Аркадий Голиков.

Максим Горький — Алексей Пешков.

Вениамин Каверин — Вениамин Зильбер.

Демьян Бедный — Ефим Придворов.

Борис Акунин — Григорий Чхартишвили.

Кир Булычев — Игорь Можейко.

Александра Маринина — Марина Алексеева.

Дарья Донцова — Агриппина Донцова.

Эдуард Лимонов — Савенко.

Шолом-Алейхем — Соломон Наумович Рабинович.

8. (6 баллов)

1) Н.В. Гоголя «Ревизор».

2) И.А. Крылова «Лебедь, Щука и Рак» .

3) С.А. Есенина «Не жалею, не зову, не плачу...».

4) Н.В. Гоголя «Тарас Бульба».

5) А.С. Пушкина «Евгений Онегин» .

6) М.А. Булгакова «Мастер и Маргарита».

9. (12 баллов)

Творческая работа.

Всего: 50 баллов

**Протоколи засідання журі
III етапу Всеукраїнської учнівської
олімпіади з російської мови та літератури в Сумській області,
2019-2020 навчальний рік**

ПРОТОКОЛ № 1

засідання журі III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з російської мови
та літератури, проведеної серед учнів **9 класів** шкіл Сумської області
23-24 січня 2020 року

Мах. кількість балів – 50

№ з/п	Прізвище, ім'я по батькові	Назва закладу освіти	Кількість балів	Місце
1	2	3	4	5
1.	Таранець Ніколь Володимирівна	Студенецький навчально-виховний комплекс: загальноосвітня школа I-III ступенів, дошкільний навчальний заклад «Берізка» Глухівської районної ради	29	4
2.	Струпінська Діана Віталіївна	Голубівська загальноосвітня школа I-III ступенів Лебединської районної ради Сумської області	22,1	6
3.	Ковтун Валерія Олександрівна	Комунальний заклад Малопавлівська загальноосвітня школа I-III ступенів Комишанської сільської ради Охтирського району Сумської області	31,1	III
4.	Волик Дар'я В'ячеславівна	Комунальна установа Сумська спеціалізована школа I-III ступенів № 10 імені Героя Радянського Союзу О. Бутка, м. Суми, Сумської області	35,6	II
5.	Годунова Тетяна Олександрівна	Конотопська загальноосвітня школа I-III ступенів № 5 Конотопської міської ради Сумської області	20	7
6.	Хрін Аліна Сергіївна	Лебединська спеціалізована I-III ступенів школа № 7 Лебединської міської ради Сумської області	45,8	I
7.	Петренко Анастасія Михайлівна	Комунальна організація (установа, заклад) «Шосткинська загальноосвітня школа I-III ступенів № 8 Шосткинської міської ради Сумської області»	26,9	5

Голова журі: _____ З.В. Савченко Секретар журі: _____ Л.М. Чхайло

Експерт-консультант: _____ Т.Ф. Богданович

Члени журі: _____ А.О. Капленко _____ Л.М. Кузнєцова

_____ С.Г. Киричок _____ О.А. Атанова

Підписи наявні в оригіналі

ПРОТОКОЛ № 2
засідання журі III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з російської мови
та літератури, проведеної серед учнів **10 класів** шкіл Сумської області
23-24 січня 2020 року

Мах. кількість балів – 50

№ з/п	Прізвище, ім'я по батькові	Назва закладу освіти	Кількість балів	Місце
1.	Павленко Богдана Олексіївна	Миколаївська спеціалізована школа I-III ступенів Миколаївської селищної ради Білопільського району Сумської області	38,5	I
2.	Петрушенко Роман Юрійович	Комунальна установа Сумська класична гімназія Сумської міської ради	29,5	4

Голова журі: _____ З.В. Савченко
Секретар журі: _____ Л.М. Чхайло
Експерт-консультант: ___ Т.Ф. Богданович
Члени журі: _____ А.О. Капленко
_____ Л.М. Кузнецова
_____ С.Г. Киричок
_____ О.А. Атанова

Підписи наявні в оригіналі

ПРОТОКОЛ № 3

засідання журі III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з російської мови
та літератури,

проведеної серед учнів **11 класів** шкіл Сумської області 23-24 січня 2020 року

Мах. кількість балів – 50

№ з/п	Прізвище, ім'я по батькові	Назва закладу освіти	Кількість балів	Місце
1	2	3	4	5
1.	Міллер Анастасія Олексіївна	Білопільська загальноосвітня школа I-III ступенів № 2 імені С.М. Гордієнка Білопільської міської ради Сумської області	30	II
2.	Миколаєнко Юрій Сергійович	Полошківський навчально-виховний комплекс: загальноосвітня школа I-III ступенів, дошкільний навчальний заклад «Сонечко» Глухівської районної ради	23,5	III
3.	Мамалига Вікторія Вячеславівна	Славгородська загальноосвітня школа I-III ступенів Краснопільської районної ради Сумської області	18	5
4.	Платонова Дарина Вікторівна	Краснопільська загальноосвітня школа I-III ступенів Краснопільської селищної ради Сумської області	17,5	6
5.	Савостьянова Юлія Іванівна	Олешнянський навчально-виховний комплекс: загальноосвітня школа I-III ступенів - дошкільний навчальний заклад імені Героя Радянського Союзу Степана Долгого Охтирської районної ради Сумської області	16	7
7.	Безкоровайна Анастасія Іванівна	Середино-Будська загальноосвітня школа I-III ступенів № 2 Середино-Будської районної ради Сумської області	26,5	III
8.	Синявіна Дар'я Сергіївна	Кам'янський заклад загальної середньої освіти I-III ступенів Тростянецької міської ради	11	8
9.	Ярова Діана Валеріївна	Комунальна установа Сумська класична гімназія Сумської міської ради	32,5	I

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
10.	Руденко Владислава Юріївна	Роменська загальноосвітня школа I-III ступенів № 4 Роменської міської ради Сумської області	27,3	III
11.	Колесник Софія Геннадіївна	Комунальна організація (установа, заклад) «Шосткинська загальноосвітня школа I-III ступенів № 4 Шосткинської міської ради Сумської області»	20	4

Голова журі: _____ З.В. Савченко
Секретар журі: _____ Л.М. Чхайло
Експерт-консультант: _____ Т.Ф. Богданович
Члени журі: _____ А.О. Капленко
_____ Л.М. Кузнецова
_____ С.Г. Киричок
_____ О.А. Атанова

Підписи наявні в оригіналі

**Звіт про проведення I-III етапів
Всеукраїнської учнівської олімпіади з російської мови та літератури у
2019-2020 навчальному році**

1. Відомості про учасників олімпіад

Сумська область

Кількість освітніх закладів, учні яких брали участь у I етапі олімпіади			Класи	Кількість учасників в олімпіаді за етапами									Кількість переможців у III етапі за ступенями дипломів		
				I етап			II етап			III етап					
міських	сільських	спец.		міських	сільських	спец.	міських	сільських	спец.	міських	сільських	спец.	I	II	III
50	67	14	9	387	174	87	57	20	19	4	3	4	1	1	1
38	43	10	10	237	110	67	42	11	20	1	1	2	1	-	-
33	36	9	11	141	96	51	31	13	13	3	7	3	1	1	3
Разом				765	380	205	130	44	52	8	11	9	3	2	4

**Директор Департаменту освіти і науки,
голова оргкомітету олімпіади**

Вікторія ГРОБОВА

Голова журі

Зоя САВЧЕНКО

Підписи наявні в оригіналі

20 лютого 2020 року

Аналітичний звіт
про проведення I, II, III етапів Всеукраїнської учнівської олімпіади з
російської мови та літератури
2019-2020 навчальний рік

У Сумській області під час проведення Всеукраїнської учнівської олімпіади з російської мови та літератури в I етапі брали участь учні 9-11 класів (з них 765 учнів з міських, 380 – сільських, 205 – із спеціалізованих освітніх закладів). Кількість освітніх закладів, учні яких брали участь у I етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з російської мови та літератури – у 9 класах: міських – 387, сільських – 174, спеціалізованих – 87; у 10 класах: міських – 237, сільських – 110, спеціалізованих – 67; у 11 класах: міських – 141, сільських – 96, спеціалізованих – 51.

У II етапі брали участь учні 9-11 класів (130 – з міських, 44 – сільських та 52 – із спеціалізованих освітніх закладів).

III етап Всеукраїнської учнівської олімпіади з російської мови та літератури проводився 23-24 січня 2020 року на базі Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти. У III етапі брали участь учні 9-11 класів (8 – з міських, 11 – з сільських і 9 – із спеціалізованих освітніх закладів), з 15 районів, об'єднаних територіальних громад (далі ОТГ) та міст Сумської області. Всього в олімпіаді взяло участь 19 учні.

У розрізі класів кількість учасників III етапу виглядає так:

- 9 клас – 7 учнів;
- 10 клас – 2 учні;
- 11 клас – 11 учні.

Кількість переможців у III етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з російської мови та літератури за ступенями дипломів: 9 клас – I місце – 1, II місце – 1, III місце – 1; 10 клас – I місце – 1; 11 клас – I місце – 1, II місце – 1, III місце – 3. Отже, загальна кількість призових місць – 9 (I місць – 3, II місць – 2, III місць – 4).

Найчисельнішими були такі команди: м. Суми (3 особи), м. Шостка та Глухівський район (по 2 особи кожна).

100 % результат участі показали учні таких освітніх закладів:

- Білопільський район (1 учасник – 1 диплом);
- Миколаївська ОТГ Білопільського району (1 учасник – 1 диплом);
- Комишанська ОТГ (1 учасник – 1 диплом);
- Середино-Будський район (1 учасник – 1 диплом);
- м. Лебедин (1 учасник – 1 диплом);
- м. Ромни (1 учасник – 1 диплом).

За результатами протоколів учні міських шкіл отримали 6 призових місць, а сільських – 3.

Олімпіадні завдання, запропоновані учням, відповідають сучасним вимогам до вивчення російської мови й літератури як мови національних

меншин, відповідали рівню III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади, мали на меті виявити учнів, які здатні творчо, оригінально, креативно мислити.

Школярі працювали над олімпіадними завданнями чотири години.

Максимальна кількість балів за виконання всіх завдань складала в 9-11 класах – 50 балів.

Аналіз виконання завдань.

Завдання III етапу Всеукраїнської олімпіади з російської мови та літератури орієнтовані на зміст, структуру, обсяг завдань IV етапу зазначеної олімпіади попередніх років з урахуванням рівня складності, тематики матеріалу, вивченого учнями.

З російської мови учням 9-11 класів було запропоновано завдання з таких розділів: «Морфологія», «Синтаксис», «Фонетика», «Лексика», «Фразеологія». До завдань з літератури слід віднести питання теоретико-літературного характеру, творчого, завдання на встановлення біографічних відомостей російських письменників.

Виконуючи олімпіадні завдання з російської літератури, учні 9-11 класів в цілому впоралися із завданнями, володіють навичками написання твору, оскільки продемонстрували власні міркування, наводили цитати із художніх текстів, дотримувалися структури даного виду роботи. Водночас учні допустили значну кількість граматичних та лексичних помилок, але у творчих роботах спостерігалися відповідні недоліки:

- граматичні й лексичні помилки;
- низький рівень творчого мислення учнів;
- учні не завжди вміють формулювати висновки.

Окрім цього, під час виконання завдань з російської літератури в більшості учнів виникали труднощі у визначенні героїв твору на основі цитат, що свідчать про недостатній рівень роботи з текстами художніх творів.

Така складність виникла у зв'язку з тим, що в закладах загальної середньої освіти майже не вивчається предмет «російська мова та література».

Члени журі відмітили такі міста, райони, ОТГ, учні яких отримали високі бали з російської мови та літератури: м. Суми, м. Лебедин, м. Ромни, Глухівський район та Миколаївська ОТГ Білопільського району.

Аналіз роботи вчителів.

Традиційними лідерами олімпіад є вихованці вчителів російської мови та літератури Сумської області (Таблиця 1).

Таблиця 1 – Список учителів, які підготували переможців III етапу Всеукраїнської олімпіади російської мови та літератури, у період з 2015-2019 роки

№ з/п	Прізвище, ім'я по батькові	Назва закладу освіти
1	Коник Лідія Миколаївна	Миколаївська спеціалізована школа I-III ступенів Миколаївської селищної ради Білопільського району Сумської області
2	Проценко Тетяна Миколаївна	Середино-Будська загальноосвітня школа I-III ступенів № 2 Середино-Будської районної ради Сумської області
3	Царицина Людмила Олександрівна	Роменська загальноосвітня школа I-III ступенів № 4 Роменської міської ради Сумської області
4	Сенчуріна Лариса Єгорівна	Комунальна установа Сумська спеціалізована школа I-III ступенів № 10 імені Героя Радянського Союзу О. Бутка, м. Суми, Сумської області
5	Гаврилова Ольга Іванівна	Комунальна установа Сумська класична гімназія Сумської міської ради
6	Зубко Людмила Юріївна	Білопільська загальноосвітня школа I-III ступенів № 2 імені С.М. Гордієнка Білопільської міської ради Сумської області

Члени журі визначили ученицю 9 класу, які найкраще справилися з олімпіадними завданнями з російської мови та літератури: Хрін Аліна Сергіївна (з 50 можливих балів, набрала 45,8 балів) Лебединська спеціалізована I-III ступенів школа № 7 Лебединської міської ради Сумської області, вчитель Безкоровайна Ольга Василівна.

Ураховуючи якісну підготовку учнів до III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з російської мови та літератури, слід відмітити високі результати таких учнів:

- Ярової Діани Валеріївни, учениці 11 класу Сумської класичної гімназії Сумської міської ради, (2018 р. – II місце (9 клас), 2019 р. – I місце (10 клас); 2020 р. – I місце (11 клас);
- Павленко Богдани Олексіївни, учениці 10 класу Миколаївська спеціалізована школа I-III ступенів Миколаївської селищної ради Білопільського району Сумської області, (2019 р. – II місце (9 клас), 2020 р. – I місце (10 клас).

**Список учителів російської мови та літератури,
які підготували переможців III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади
з російської мови та літератури у 2019-2020 навчальному році**

Таблиця 2 – Учителі, які підготували переможців III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з російської мови та літератури у 2019-2020 навчальному році

№ з/п	Прізвище, ім'я по батькові	Кількість переможців	Назва закладу освіти
1	2	3	4
1	Коник Лідія Миколаївна	1	Миколаївська спеціалізована школа I-III ступенів Миколаївської селищної ради Білопільського району Сумської області
2	Сімбірлова Віра Миколаївна	1	Комунальний заклад Малопавлівська загальноосвітня школа I-III ступенів Комишанської сільської ради Охтирського району Сумської області
3	Сенчуріна Лариса Єгорівна	1	Комунальна установа Сумська спеціалізована школа I-III ступенів № 10 імені Героя Радянського Союзу О. Бутка, м. Суми, Сумської області
4	Безкоровайна Ольга Василівна	1	Лебединська спеціалізована I-III ступенів школа № 7 Лебединської міської ради Сумської області
5	Зубко Людмила Юріївна	1	Білопільська загальноосвітня школа I-III ступенів № 2 імені С.М. Гордієнка Білопільської міської ради Сумської області
6	Щасна Ольга Миколаївна	1	Полошківський навчально-виховний комплекс: загальноосвітня школа I-III ступенів, дошкільний навчальний заклад «Сонечко» Глухівської районної ради
7	Прощенко Тетяна Миколаївна	1	Середино-Будська загальноосвітня школа I-III ступенів № 2 Середино-Будської районної ради Сумської області
8	Гаврилова Ольга Іванівна	1	Комунальна установа Сумська класична гімназія Сумської міської ради

1	2	3	4
9	Царицина Людмила Олександрівна	1	Роменська загальноосвітня школа I-III ступенів № 4 Роменської міської ради Сумської області

**Склад команди учасників Сумської області
у IV етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади
з російської мови та літератури у 2019-2020 навчальному році**

За рішенням оргкомітету і журі III етапу Всеукраїнської олімпіади на IV етап Всеукраїнської олімпіади направляються такі учні-переможці III етапу олімпіади:

1. Хрін Аліна Сергіївна, учениця 9 класу Лебединської спеціалізованої школи I-III ступенів № 7 Лебединської міської ради Сумської області.

2. Павленко Богдана Олексіївна, учениця 10 класу Миколаївської спеціалізованої школи I-III ступенів Миколаївської селищної ради Білопільського району Сумської області.

3. Міллер Анастасія Олексіївна, учениця 11 класу Білопільської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 2 імені С. М. Гордієнка Білопільської міської ради Сумської області.

У зв'язку з державними карантинними заходами, спричиненими пандемією COVID-19, IV етап Всеукраїнської учнівської олімпіади з російської мови та літератури у 2019-2020 навчальному році не проводився (Наказ Міністерства освіти і науки України від 16 квітня 2020 року № 525 «Про скасування IV етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів»).

Рекомендації щодо підвищення якості підготовки учнів до олімпіади

Керівникам районних (міських) методичних об'єднань:

1. Виявляти філологічно обдарованих дітей, спланувати та проводити роботу з ними, урахувавши нахили та здібності. Особливу увагу слід приділити роботі з тими дітьми, які вже мають певні досягнення у Всеукраїнській учнівській олімпіаді з російської мови та літератури й різноманітних конкурсах.
2. Проаналізувати результати виступу учнівських команд у II (районному) та III (обласному) етапах Всеукраїнської учнівської олімпіади з російської мови та літератури.
3. Провести на засіданні Р(М)МО обмін ефективним досвідом учителів з організації підготовки школярів до участі в учнівській олімпіаді з російської мови та літератури.

4. Систематично проводити заходи для педагогів (тренінги, консультації), спрямовані на підвищення фахової майстерності вчителів російської мови та літератури з питань якісної підготовки учнів до Всеукраїнської учнівської олімпіади з російської мови та літератури.
5. Постійно проводити з учителями області обговорення складних тем навчальної програми з російської мови та літератури.
6. Налагодити співпрацю (якщо є можливість) з науковими співробітниками вищих навчальних закладів.

**Учителям російської мови та літератури закладів
загальної середньої освіти:**

1. Здійснювати цілеспрямовану роботу з обдарованими та здібними учнями на уроках і в позаурочний час.
2. Більше уваги приділяти вивченню біографії письменника, зокрема особливих рис у його творчості, надавати учням практичну допомогу з цього питання.
3. При підготовці учнів до участі в учнівській олімпіаді з російської мови та літератури врахувати типові помилки, які допустили учні на II та III етапах олімпіади.
4. Приділяти значну увагу тим розділам програми, які є складними для вивчення та потребують відповідного пояснення.
5. Приділити належну увагу художньо-ідейному аналізу ліричного твору, прищеплювати навички цього аналізу, надавати практичну допомогу учням. Поряд із цим слід систематично підвищувати власний рівень компетентності з цього питання.
6. Пропонувати здібним учням, у якості індивідуальних домашніх завдань, творчі роботи.

Джерела для підготовки учнів до Всеукраїнської учнівської олімпіади з російської мови та літератури

Література

1. Гаврилова Г.В. Проблемные вопросы и ситуации при обучении грамматики. *Русская словесность в школах Украины*. 2014. № 2. С. 5-6.
2. Корсаков В.А. Перечень проверочных работ по разным вариантам курса русского языка. *Русская словесность в школах Украины*. 2014. № 3. С. 10-12.
3. Кузьменчук І. Технології розвитку обдарованої особистості у процесі навчання та викладання літератури. *Всесвітня література в середніх навчальних закладах України*. 2014. № 6. С. 42-46.
4. Мокиенко В.М. В глубь поговорки. Рассказы о происхождении крылатых слов и образных выражений. Київ : Зодиак-Эко, 2011. 75 с.
5. Мокиенко В.М. Загадки русской фразеологии. Київ : Зодиак-Эко, 2007. 60 с.
6. Норман Б.Ю. Лингвистические задачи. Київ : Зодиак-Эко, 2006. 80 с.
7. Таякина С.В. Алгоритм написания сочинения. *Русская словесность в школах Украины*. 2016. № 2. С.7-9.
8. Черепанова Л.В. Олимпиадные задания по русскому языку. 9-11 классы. *Русская словесность в школах Украины*. 2012. № 5. С. 11-15.

Інтернет-джерела

1. Уроки російської мови: *Освіта* : веб-сайт. URL: http://osvita.ua/school/lessons_summary/russian/ (дата звернення: 27.04.2020).
2. Бібліотека школяра : веб-сайт. URL: <http://www.ukrtvory.com.ua/> (дата звернення: 27.04.2020).
3. Бібліотека Максима Мошкова : веб-сайт. URL: <http://lib.ru/> (дата звернення: 27.04.2020).
4. Музей Булгакова : веб-сайт. URL: <https://museum-portal.com/ua/museum/the-memorial-house-museum-of-m-a-bulgakov/> (дата звернення: 27.04.2020).
5. Віртуальні тури до музеїв світу : веб-сайт. URL: <http://musei-online.blogspot.com/2013/06/virtualnie-tury-v-muzei-mira.html> (дата звернення: 27.04.2020).
6. Державний Ермітаж, Санкт-Петербург : веб-сайт. URL: http://hermitagemuseum.org/wps/portal/hermitage/panorama/virtual_visit/panorama-m-1/?lng=ru (дата звернення: 27.04.2020).
7. Пушкінський музей, Москва : веб-сайт. URL: <https://pushkinmuseum.art/museum/buildings/main/index.php?lang=ru> (дата звернення: 27.04.2020).
8. Культура писемного мовлення : веб-сайт. URL: <http://www.grammar.ru> (дата звернення: 27.04.2020).

**ОРГАНІЗАЦІЯ, ПРОВЕДЕННЯ, РЕЗУЛЬТАТИ ІІ, ІІІ, ІV ЕТАПІВ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ УЧНІВСЬКОЇ ОЛІМПІАДИ З РОСІЙСЬКОЇ МОВИ ТА
ЛІТЕРАТУРИ (2019-2020 н.р., СУМСЬКА ОБЛАСТЬ)**

Інформаційно-аналітичний бюлетень

Здано в набір _____ 2020 р.

Підписано до друку _____ 2020 р.

Формат 60x84/16.

Папір офсетний.

Гарнітура Times New Roman.

НВВ СОШПО, вул. Римського-Корсакова, 5, м. Суми, 40007

тел./факс: (0542) 33-40-67